

TEXTS CLASSIFICATION IN MILITARY TRANSLATION

The article highlights the issue of military texts classification in the context of special translation theories development where the military translation serves as a separate theory. The overview of classifications of types and military texts has been conducted. The main criteria have been defined to divide military texts into military-political, military-technical and military-specific.

Key words: translation studies, military translation, texts classification criteria, military texts.

УДК 811.16:81'37

Ніколаско Л.І., к. філол. н.
Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, м. Київ

ЛЕКСИКОГРАФІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ НАЗВ ЕМОЦІЙ ГРУПИ “СПІВЧУТТЯ” У СЛОВ’ЯНСЬКИХ МОВАХ

Статтю присвячено дослідженню семантичних відмінностей і подібностей назв емоцій групи “Співчуття” у польській, українській і російській мовах. Аналіз здійснюється на матеріалі тлумачних словників трьох мов та інших лексикографічних і наукових праць.

Ключові слова: *дефініція, семантичний компонент, лексикографічна інтерпретація, значення, емотиви-номінативи (назви емоцій).*

Початковим етапом семантичного дослідження лексики на позначення емоцій, як і будь-яких лексичних одиниць, є дефініційний аналіз. Багато мовознавців стверджують, що словникові дефініції не експлікують значення слова, а лише ідентифікують його логіко-предметний зміст шляхом встановлення тотожності даного поняття з іншим, вже відомим нам поняттям і його найменуванням [6, с. 18]. За Ю.Д. Апресяном, лексикографічні тлумачення повинні відповідати двом основним вимогам: 1) значення, що тлумачиться, має визначатися через простіші значення і в кінцевому підсумку зводиться до невеликого набору елементарних значень – слів семантичної мови, що дозволяє уникнути тавтологічного кола в тлумаченнях; 2) повинні бути перераховані всі семантичні компоненти визначуваного, визначення повинно бути точною синонімічною перифразою визначуваного [1, с. 95].

Лексика на позначення емоцій є досить складним об’єктом для лексикографічної інтерпретації. Ю.Д. Апресян визнає, що у словниках слова, які описують емоційний стан людини, часто тлумачаться одне через одне, хоча, через розвиненість наївно-психологічних уявлень, вони рідко бувають точними синонімами, зокрема, між іменниками *сострадание* і *жалость* є тонка семантична відмінність, що виявляється при їх систематичному зіставленні: *співчують* (рос. *сострадают*) тому, хто страждає сам, а *жаліють* того, чие становище або стан видається суб’єкту *жалості*

небажаним, навіть якщо сам об'єкт *жало́сті* ніяких негативних емоцій не відчуває і нічого поганого в своєму становищі не бачить [1, с. 100].

Метою нашої розвідки є визначення семантичних відмінностей та подібностей назв емоцій групи “Співчуття” у польській, українській і російській мовах. До аналізованої групи ми включаємо емотиви-номінативи з інтегральним значенням “співпереживання чужого горя, нещастя, страждання”: польськ. *współczucie, litość, politowanie, żal, żalność, miłosierdzie, ubolewanie*; укр. *співчуття, жалість, жало́ці, жаль, милосердя*; рос. *сочувствие, сострадание, жалость, сожаление, милосердие, участие, серждобо́ше, собо́лезнование*¹. Аналіз здійснюється на матеріалі тлумачних словників трьох мов та інших лексикографічних і наукових праць. Порівняння проводиться як на міжмовному, так і на внутрішньомовному рівнях. Як уже говорилося вище, значення слів, що позначають емоції, у лексикографічних джерелах часто розкриваються через синонімічні одиниці, тому в аналізованих дефініціях для наочності ми будемо виділяти синоніми, за допомогою яких тлумачаться порівнювані лексеми.

Центральне місце серед досліджуваних емотивів-номінативів семантичної групи “Співчуття” займають назви: польськ. *współczucie, litość*, укр. *співчуття, жалість*, рос. *сострадание, сочувствие, жалость*. Польська назва *współczucie* має лише одне значення “uczuciowa solidarność z osobą cierpiącą, **litość, ubolewanie** okazywane komuś nieszczęśliwemu” – ‘емоційна солідарність з тим, хто страждає, жалість, жаль, висловлені комусь нещасливому’ [USJP]. Перше значення української лексеми *співчуття* “чуйне ставлення до чийого-небудь горя, до чийось переживань; почуття **жалю**, викликане чийм-небудь нещастям, горем; жаль, висловлений усно або письмово з приводу нещастя, горя, що спіткали кого-небудь” [СУМ] та російської *сочувствие* “отзывчивое, **участливое отношение** к горю, переживаниям кого-либо; **сострадание**” [ССРЛЯ] тотожне з дефініюванням польської назви *współczucie*. Оскільки друге значення українського і російського іменників “доброзичливе, прихильне ставлення до кого-небудь; підтримка, схвалення” не пов’язане з групою “Співчуття”, ми його не розглядаємо. Емоційне переживання, що позначається назвами *współczucie, співчуття, сочувствие*, являє собою внутрішнє ототожнення себе з об’єктом емоції і співпереживання разом з ним його горя, нещастя. Словотвірна конструкція аналізованих лексем передбачає значення “відчування однаково з кимось, емпатія”, однак ці назви розвинули лише значення “відчування однаково з кимось його горя, нещастя”, пор. дефініювання першого значення іменника *сочувствие* у “Тлумачному словнику російської мови” за ред. Д.М. Ушакова: “отзывчивое отношение к чужому чувству, преимущественно горестному, **сострадание**” [ТСРЯ].

Російський моносемант *сострадание* має прозору словотвірну конструкцію, яка абсолютно точно передає значення “страждання разом із тим, хто страждає”. Почуття, що позначається назвою *сострадание*, базується на усвідомленні чужого страждання і ототожненні себе із тим, хто страждає. Семантичний компонент “страждання” цілком логічно присутній у дефініціях “Тлумачного словника російської мови” за ред. Д.М. Ушакова: “**сочувствие** чужому страданию, **участие**, возбуждаемое горем,

¹ Дослідження проводилось на основі аналізу текстів Національного корпусу російської мови [Електронний ресурс] – Режим доступу від 1.07.2016: <http://www.ruscorp.org>.

несчастьем другого человека” [ТСРЯ] та “Великого тлумачного словника російської мови”: “**сочувствие, жалость**, вызванные чьим-либо страданием, несчастьем” [БТСРЯ], але невиправдано відсутній у дефініції “Словника сучасної російської літературної мови”: “чувство **жалости**, вызванное чьим-либо несчастьем, горем, **сочувствие**” [ССРЛЯ]. Про *сострадание* можна говорити у тих випадках, коли об’єкт почуття страждає, тобто відчуває гострий фізичний або глибокий душевний біль [5, с. 107].

Польська моносемантична назва *litość* “**współczucie** dla kogoś, uczucie **żalu** nad kimś, chęć przyjścia z pomocą” [USJP] тлумачиться через синоніми *współczucie* і *żal*, а також включає сему “бажання прийти на допомогу”.

Перше значення укр. *жалість* “**співчутливе ставлення** до чужого горя, переживання; **жаль, жалощі**” [СУМ] та рос. *жалость* “**сострадание, сочувствие**” [ССРЛЯ] відрізняється від дефініції польськ. *litość* тим, що не включає сему “бажання прийти на допомогу”. В українській та російській лексемах виділяється ще друге, фактично однакове значення, пор.: укр. “*рідк.* почуття скорботи, печалі, туги, смутку” [СУМ], рос. “*устар. и простореч.* горесть, печаль” [ССРЛЯ]. Це значення певною мірою можна вважати наближеним до інтегрального значення семантичної групи “Співчуття”, оскільки “співпереживання чужого горя, нещастя, страждання” може супроводжуватися і сумом, і скорботою, і печаллю. В обох мовах воно є рідковживаним. Слід зазначити, що у “Великому тлумачному словнику російської мови” лексема *жалость* фіксується вже лише з одним значенням “чувство **сострадания** к кому-, чему-либо” [БТСРЯ].

Польський емотив-номінатив *politowanie* “**współczucie, litość, często z odcieniem lekceważenia lub pobłażliwości**” [USJP] є однозначним іменником, який тлумачиться через синоніми *współczucie* і *litość*, але з уточненням “часто з відтінком зневаги або поблажливості”. Власне через це він не може займати центрального місця в описуваній групі. Вираз *godny politowania* вживається у значенні ‘жалогідний’.

Далі від центру семантичної групи “Співчуття” можна розмістити полісемантичні лексеми: польськ. *żal, żalność*, укр. *жаль, жалоці*, рос. *сожаление*. Значення “почуття суму з приводу чийогось страждання” не є для польської назви *żal* самостійним, воно є лише семантичним компонентом її першого значення: “**uczucie smutku z powodu utraty kogoś, czegoś, z powodu doznanego zawodu, czyjegoś cierpienia** itp.” [USJP], “**głębokie uczucie smutku z powodu czegoś złego**, np. straconych szans, braku możliwości, mijającego czasu, **czyjegoś cierpienia** lub czyjejś śmierci” [ISJP]. Близькою до *żal* є назва *żalność*, яка тлумачиться як “*przejmujący smutek, żal*” – ‘пронизливий сум, жаль’ [USJP]. На відміну від загальноновживаного *żal* слово *żalność* має стилістичне обмеження, воно маркується як книжне. Отже, значення “почуття суму з приводу чийогось страждання” ці лексеми можуть отримувати лише контекстно, оскільки воно не є самостійним.

В українського іменника *жаль* значення, пов’язане з групою “Співчуття”, є самостійним, однак лише другим, воно тлумачиться через синоніми *жалість* і *співчуття*, натомість перше значення є ідентичним до *сум, печаль, скорбота*: “1) Важкий настрої, що викликається якоюсь невдачею, горем; сум, печаль, скорбота; 2) **співчутливе**

ставлення до чийого-небудь горя, переживання; **жалість, співчуття**” [СУМ]. Семантично тотожно до *жаль* є лексема *жалоці*, друге значення якої тлумачиться через синоніми *жаль, жалість, співчуття*, а перше – через *туга, скорбота*: “1) пригнічений настрій, що викликається бідою, нещастям, невдачею і т. ін.; туга, скорбота; 2) те саме, що **жаль 2; жалість, співчуття**” [СУМ]. Як уже згадувалось, співпереживання чужого горя, нещастя, страждання може супроводжуватися і сумом, і скорботою, пор. аналогічне дефініювання польського *żal*: “**почуття суму** з приводу <...> чийогось страждання”. Можна сказати, що іменники *жаль, жалоці* позначають складні почуття, але значення, пов’язане з групою “Співчуття”, не є основним і може виявлятися лише у контексті.

Дуже близькою до укр. *жаль, жалоці* є російська назва *сожаление* “1) чувство печали, огорчения о чем-либо (утраченном, непоправимом и т. п.); 2) **жалость, сострадание, сочувствие** к кому-либо” [ССРЛЯ], “*книжн.* 1) чувство печали, скорби, раскаяния, вызванное сознанием какой-нибудь утраты или непоправимости чего-нибудь; 2) **жалость, сострадание**” [ТСРЯ]. Однак її перше значення трохи звужене, порівняно з українськими лексемами: “почуття печалі, смутку за чимось (утраченим, непоправним тощо)”. Таким чином, польські лексеми *żal, żalność* відрізняються від українських *жаль, жалоці* та російської *сожаление* тим, що значення, пов’язане групою “Співчуття”, не виділяється в їх дефініціях як самостійне.

Наступні назви емоцій займають якнайдалішу позицію від центру в аналізованій групі: польськ. *miłosierdzie, ubolewanie*, укр. *милосердя*, рос. *милосердие, сeрдoбoлиe, учaстие, сoбoлeзнoвaниe*. У російських словниках лексема *милосердие* тлумачиться не як емоція, а як готовність допомогти або сама допомога, викликані емоцією *співчуття*: “готовность помочь кому-либо из чувства **сострадания**; оказание помощи кому-либо из этих же чувств” [ССРЛЯ], “готовность оказать помощь, проявить снисхождение из **сострадания**, человеколюбия; сама помощь, снисхождение, вызванные такими чувствами” [БТСРЯ]. У дефініції укр. *милосердя* йдеться передовсім про емоцію: “добре, **співчутливе ставлення** до кого-небудь; вияв **жалості**; помилування” [СУМ]. Польськ. *miłosierdzie* дефініюється наближено до української лексеми: “dobroć i **litość** okazywane komuś; zmiłowanie” – ‘вияв доброти і жалості; змілування’ [USJP], “*przest., książk.* dobroć lub uczucie litości okazywane komuś cierpiącemu lub będącemu w potrzebie” – ‘заст., *книжн.* вияв доброти або жалості тому, хто страждає чи потребує допомоги’ [ISJP]. Очевидно, під “виявом жалості” слід розуміти “дієво” почуття *жалості*, тобто активну поведінку суб’єкта, викликану цим почуттям і спрямовану на покращення ситуації об’єкта, який, на думку суб’єкта, потребує допомоги, пор. також трактування іменника *miłosierdzie*, запропоноване польською дослідницею А. Ролею “X безкорисливо щось робить, щоб покращити ситуацію Y-ка (об’єкта почуття)” [8, с. 53]. Слід зазначити, що *милосердя* дуже пов’язане з християнським світосприйняттям, тому відповідно має обмежене стилістичне функціонування, в “Іншому словнику польської мови” *miłosierdzie* маркується як застаріле і книжне.

Російський іменник *сeрдoбoлиe* дефініюється наступним чином: “*книжн., устар.* сердечная отзывчивость, сострадание” [ТСРЯ], “сочувствие чужому горю; сострадание; отзывчивость” [ССРЛЯ], “*трад.-нар.* сочувствие чужому горю, сострадание”

[БТСРЯ]. У “Тлумачному словнику російської мови” за ред. Д.М. Ушакова [ТСРЯ] *сердоболіе* маркується як книжне, застаріле, у “Великому тлумачному словнику російської мови” [БТСРЯ] – як традиційно-народне. Отже, у сучасній російській мові іменник *сердоболіе* є стилістично обмеженим і рідкоживим. Варто звернути увагу на те, що автори “Нового пояснювального словника синонімів російської мови” не включили цей іменник у синонімічний ряд *жалості* [5, с. 107-112].

Участіе є багатозначною лексемою, і значення, пов’язане з групою “Співчуття”, не є для нього основним, пор.: “1) выполнение вместе с кем-либо какого-либо дела, работы; совместное занятие чем-либо; 2) сердечное отношение, **сочувствие**” [ССРЛЯ], “1) совместная с другими деятельность; 2) обладание долей, паем в каком-либо деле, предприятии; 3) наличие, присутствие чего-либо; 4) сочувствие, сердечное отношение к кому-, чему-либо” [БТСРЯ]. У “Новому пояснювальному словнику синонімів російської мови” говориться, що *участіе* позначає лише почуття, реалізоване у поведінці. Воно передбачає готовність допомогти [5, с. 109].

Польська назва *ubolewanie* тлумачиться як “**współczucie, żal** wyrażane komuś z powodu nieprzyjemnego lub nieszczęśliwego wydarzenia” – ‘співчуття та жаль, які виражаються комусь з приводу неприємного або нещасного випадку’ [USJP]. Тобто, *ubolewanie* можна назвати словесним вираженням почуття. Найчастіше цей іменник вживається у словосполученнях *wyrazić ubolewanie, złożyć wyrazy (głębokiego) ubolewania*. Першому відповідає укр. *висловити жаль*, рос. *выразить сожаление*, другому – укр. *висловити (глибоке) співчуття*, рос. *выразить (глубокое) соболезнование*. Вираз *godny ubolewania*, так само, як і *godny politowania*, має зневажливе значення ‘жалюгідний’. Польська дослідниця А. Роля вважає, що лексема *ubolewanie* найменш семантично споріднена з назвами групи “Співчуття”, значення, пов’язаного з аналізованою групою, вона може набувати лише контекстно і тому перебуває на периферії цієї групи [8, с. 53].

Дуже близькою до польського іменника *ubolewanie* є російська назва *соболезнование*. Хоча її визначення у словниках подається через синоніми *сочувствие* і *сострадание*: “**сочувствие** несчастью, страданиям кого-либо; **сострадание**” [ССРЛЯ], “**сочувствие** горю, беде, страданию кого-либо” [БТСРЯ], можна сказати, що у сучасній російській мові відбулося звуження сфери функціонування цього слова, у сполученні з дієсловами *выразить, высказать, принести, послать, оказать, принять* воно вживається лише для висловлення співчуття комусь з приводу втрати його рідних чи близьких. Як повний синонім до *сочувствие* іменник *соболезнование* трапляється лише у художніх текстах XIX ст.¹

Звичайно, досить складно лише на основі словникових тлумачень визначити семантичну різницю порівнюваних лексем. Значну роль у семантичному описі лексичних репрезентантів емоцій відіграє також застосування прийому моделювання прототипних ситуацій чи сценаріїв емоційних станів людини. Так, зокрема, А. Вежицька доводить, що, використовуючи цей метод, можна показати семантичну

¹ Дослідження проводилось на основі аналізу текстів Національного корпусу російської мови [Електронний ресурс] – Режим доступу від 1.07.2016: <http://www.ruscorp.org.ru>.

відмінність навіть дуже близьких емоцій, таких як *pity* ‘жалість’ і *compassion* ‘співчуття’, пор.:

pity ‘жалість’ (*X* відчув жалість) =

(a) *X* відчув щось, тому що *X* подумав щось

(b) іноді людина думає так про когось іще:

(c) “щось погане відбулося з цією людиною

(d) це погано

(e) щось подібне не відбувається зі мною”

(f) коли ця людина думає так

ця людина відчуває щось погане через це

(g) *X* відчув щось таке, тому що *X* подумав так

compassion ‘співчуття’ (*X* відчув співчуття) =

(a) *X* відчув щось, тому що *X* подумав щось

(b) іноді людина думає так про когось іще:

(c) “щось погане відбулося з цією людиною

(d) ця людина відчуває щось погане через це

(e) я не хочу, щоб ця людина відчувала так”

(f) коли ця людина думає так

ця людина відчуває щось погане через це

(g) *X* відчув щось таке, тому що *X* подумав так [4, с. 174-175]. Відстоюючи

важливість принципу універсальних семантичних примітивів чи прототипів у дослідженні лексичної семантики, А. Вежицька разом з тим визнає, що “прототипи не можуть врятувати нас від строгого лексикографічного дослідження, однак вони можуть допомогти нам побудувати кращі, глибші визначення, орієнтовані на людську концептуалізацію реальності, яка відображена і втілена у мові” [3, с. 226].

Російська дослідниця Л.М. Іорданська також займалася розробленням семантичної метамови для експлікації лексичних одиниць на позначення емоцій. Семантичну різницю російських назв емоцій *жalousть*, *сосрадание* і *сочувствие* вона вбачала у причині виникнення почуттів, пор.:

A відчуває жалість стосовно *C* [з приводу *B*] = *A* засмучений з приводу *B*, що викликане тим, що ***B* є злом для *C***.

A відчуває сосрадание (наше – укр. співчуття) стосовно *C* [з приводу *B*] = *A* засмучений з приводу *B*, що викликане тим, що ***B* є причиною того, що *C* страждає**.

A співчуває *C* через *B* = *A* засмучений з приводу *B*, що викликане тим, що ***B* неприємне для *C*** [7, с. 116].

У руслі інтегрального підходу до опису мови, на думку Ю.Д. Апресяна, мікросвіт лексеми у словнику має бути представлений з урахуванням усіх тих зв’язків і взаємовпливів, які визначають її життя у мові і її поведінку в складі висловлювання. Таку вичерпну характеристику усіх лінгвістично істотних властивостей лексеми він називає “лексикографічним портретом” [2, с. 504]. У “Новому пояснювальному словнику синонімів російської мови” за ред. Ю.Д. Апресяна лексеми *жalousть*, *сосрадание*, *сочувствие*, *участие* пропонується розрізняти за наступними смисловими ознаками: 1) якими причинами викликане почуття; якою мірою сам об’єкт почуття усвідомлює,

що йому погано; 2) наскільки дана емоція стихійна і невідконтрольна суб'єкту; 3) яким є об'єкт почуття; 4) чи проявляється почуття зовні; 5) як воно пов'язане з оцінкою об'єкта почуття; 6) як співвідноситься стан суб'єкта зі станом об'єкта почуття [5, с. 107]. Наприклад, з огляду на другу ознаку, найбільш стихійною емоцією є *жалость*. Це безпосередня реакція душі на чуже страждання. Емоція *sострадание* подібна до емоції *жалость*, однак більш раціональна і контрольована. *Сочувствие і участие* пов'язані швидше не з безпосередніми душевними поривами, а більш-менш раціонально сформованими ставленнями до об'єкта [5, с. 108].

Таким чином, можна констатувати, що дефініювання лексем, які позначають емоції групи "Співчуття", у тлумачних словниках польської, української і російської мов є лексикографічно недосконалим. Незважаючи на велику семантичну подібність, назви досліджуваної групи не є абсолютними синонімами, тому не можуть тлумачитися одне через одне без вказівки на диференційні ознаки кожної з них. Кроком уперед у розв'язанні цієї проблеми є словник нового типу "Новий пояснювальний словник синонімів російської мови" за ред. Ю.Д. Апресяна [5], де пропонується "лексикографічне поргретування" лексичних одиниць, зокрема і назв емоцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Апресян Ю. Д.* Избранные труды. Т. I. Лексическая семантика / Ю. Д. Апресян. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1995. – 472 с.
2. *Апресян Ю. Д.* Избранные труды. Т. II. Интегральное описание языка и системная лексикография / Ю. Д. Апресян. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1995. – 767 с.
3. *Вежибицкая А.* Язык. Культура. Познание / А. Вежибицкая. – М. : Русские словари, 1996. – 416 с.
4. *Вежибицкая А.* Универсальные семантические примитивы как ключ к лексической семантике (сфера эмоций) / А. Вежибицкая // *Жанры речи*. – 2005. – Вып. 4. – С. 157-183.
5. *Новый объяснительный словарь синонимов русского языка* / под общ. рук. Ю. Д. Апресяна. – М. : Языки русской культуры, 1997. – Вып. 1. – 511 с.
6. *Уфимцева А. А.* Лексическое значение. Принцип семиологического описания лексики / А. А. Уфимцева. – М. : Наука, 1986. – 240 с.
7. *Jordanskaja L.* Próba leksykograficznego opisu znaczeń grupy rosyjskich słów oznaczających uczucia / L. Jordanskaja // *Semantyka i słownik: praca zbiorowa pod red. A. Wierzbickiej*. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1972. – S. 105-123.
8. *Rola A.* Próba opisu różnic semantycznych w grupie polskich nazw "Współczucia" / A. Rola // *Poradnik Językowy*. – 2002. – z. 4. – S. 42-54.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

БТСРЯ – *Большой толковый словарь русского языка* / под ред. С. А. Кузнецова. – СПб. : Норинт, 2002. – 1535 с.

ССРЛЯ – *Словарь современного русского литературного языка*. – Москва-Ленинград, 1950-1965. – Т. 1-17.

СУМ – *Словник української мови* / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1970-1980. – Т. 1-11.

ТСРЯ – *Толковый словарь русского языка* / под ред. Д. Н. Ушакова. – М. : Огиз, 1935-1940. – Т. 1-4.

ISJP – *Inny słownik języka polskiego* / red. M. Bańko. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000. – Т. 1-2.

USJP – *Uniwersalny słownik języka polskiego* / red. S. Dubisz. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2003. – Т. 1-4.

*Николаенко Л.И., к. филол. н.,
Институт языкознания им. А.А. Потебни НАН Украины, Киев*

ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НАЗВАНИЙ ЭМОЦИЙ ГРУППЫ “СОЧУВСТВИЕ” В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ

Статья посвящена исследованию семантических различий и сходств названий эмоций группы “Сочувствие” в польском, украинском и русском языках. Анализ осуществляется на материале толковых словарей трех языков и других лексикографических и научных работ.

***Ключевые слова:** дефиниция, семантический компонент, лексикографическая интерпретация, значение, эмотивы-номинативы (названия эмоций).*

Nikolayenko L.I., PhD.

*O.O. Potebnya Institute of Linguistic, National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv*

THE LEXICOGRAPHIC TREATMENT OF SLAVONIC NAMES OF EMOTIONS OF THE “COMPASSION” GROUP

The article is a study of the semantic similarities and differences in emotion names of the “Compassion” group in Polish, Ukrainian, and Russian as described in explanatory dictionaries of these languages as well as other lexicographic sources and linguistic works.

***Key words:** definition, semantic component, lexicographic treatment, meaning, emotion names.*

УДК811.112.2'373.611

*Павличко О.О., к. філол. н., доц.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ*

СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ПРЕСІ

Стаття присвячена розгляду особливостей функціонування новоствореної лексики у сучасній німецькій пресі з огляду на її потенціал впливати на свідомість реципієнта. Розглядаються продуктивні моделі утворення неологізмів та їх лінгвопрагматична роль.

***Ключові слова:** неологізм, мова мас-медіа, емотивне та експресивне значення, способи творення окаціоналізмів.*

Якщо раніше індивідуально-авторські слова створювалися і вживалися переважно у художньому та розмовному стилях, рідше – у публіцистиці, то на початку ХХІ-го століття такі лексичні одиниці значно активізувалися у мові засобів масової інформації. На означення незвичних слів, створених відповідно до ситуації, випадку чи контексту, закріпився термін окаціональне слово, або окаціоналізм. **Актуальність виконаного дослідження** зумовлена поширенням індивідуально-авторських експериментів (окаціоналізмів) у сучасній пресі для привернення уваги читача. **Мета**